

Nr 280.

Av herr **Thore**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 111, angående vissa anslag till sjökarteverket.

I en till riksdagen inlämnad proposition, nr 111, har Kungl. Maj:t inkommit med närmare förslag till den alla redan i statsverkspropositionen bebådade framställningen om indragning av nautisk-meteorologiska byrån samt förläggande till sjökarteverket av denna byrås nautiska arbetsuppgifter, omfattande huvudsakligen kontrollering av fartygslanternor, kompasser och övriga nautiska instrument, dels ock tillsvidare det jordmagnetiska undersökningsarbetet.

Med anledning av den föreslagna utvidgningen av sjökarteverkets arbetsområde har ett ökat anslag till denna institution begärts, vilket fördelats på följande sätt: avlöningar 32,500 kronor, ålderstillägg 2,000 kronor, tillfällig löneförbättring 3,800 kronor, allmänna omkostnader 19,000 kronor, tillsammans 57,300 kronor. Vid en jämförelse med de i propositionen på sid. 2 anförda siffrorna, innehållande en uppgift å de anslag, som för närvarande utgå till nautisk-meteorologiska byrån, finner man, att den del, visserligen den förnämligaste, av den hittillsvarande verksamheten inom nautisk-meteorologiska byrån, vilken är föreslagen att förläggas till sjökarteverket, skulle komma att draga större kostnader än hela den hittillsvarande byrån. Anledningen till detta förhållande är dels att en ökning skett av den nu vid byrån anställda personalen, dels att jämväl avlöningarna för tjänsteinnehavarna reglerats uppåt. Rörande ombuden för kontroll- och undersökningsväsendet i Göteborg, Malmö, Kalmar och Sundsvall har ingen förändring i staten vidtagits.

Nautisk-meteorologiska byråns verksamhet samt förslag om dess indragning ha upptagits till behandling i Kungl. Maj:ts proposition, nr 333, till 1918 års riksdag, motionen i andra kammaren, nr 400, till samma riksdag, den härav föranledda riksdagsskrivelsen i detta ärende, samt uti innevarande års statsverkspropositionen över handelsärenden, sid. 87—115.

I meromnämnda motion, nr 400, anfördes vissa skäl för att, vid en uppdelning av nautisk-meteorologiska byråns verksamhet, instrumentkontrollen borde förläggas till den under kommerskollegium hörande fartygsinspektionen. Vid utredning av denna fråga har nämnda förslag tagits under övervägande (se sid. 106—109 i innevarande års statsverksproposition över handelsärenden). Emellertid har man kommit till det resultatet, att instrumentkontrollen är av en sådan speciell fysikalisk-teknisk natur, att densamma icke utan vidare lämpligen kan inramas uti den huvudsakligen preventiva fartygskontroll, som åligger fartygsinspektionen. Även framhålls, att instrumentkontrollen har tillkommit icke blott för handelssjöfarten utan även för örlogsflottan. I viss mån måste jag böja mig för de skäl, som sålunda anförts mot förläggande av instrumentkontrollen till fartygsinspektionen. Dock vill jag framhålla, att så länge ifrågavarande kontroll icke sträcker sig utöver sitt nuvarande ganska inskränkta område — och ingen anledning finnes att antaga att under de närmaste åren framåt någon nämnvärd ändring härutinnan kommer att ske — handelssjöfarten skulle vara väl betjänt av den i motionen, nr 400, för förläggning av instrumentkontrollen föreslagna anordningen, samtidigt som kostnaderna för statsverket borde kunna hållas väsentligt lägre än vad nu synes skola bliva fallet.

Om jag sålunda icke ställer mig avvisande mot förslaget att förlägga den hittillsvarande verksamheten inom nautisk-meteorologiska byrån, i vad rör instrumentkontrollen, till sjökarteverket samt här anordna en särskild byrå — kontroll- och undersökningsväsendet — med uppgift att handhava denna verksamhet, så har jag däremot vissa erinringar att göra gent emot det förslag till organisation av denna byrå, som innehålles i förevarande Kungl. Maj:ts proposition.

Min huvudanmärkning mot detta förslag är, att den centrala delen av kontroll- och undersökningsväsendet blir för stor och för dyrbar i förhållande till den effektiva verksamheten i handelssjöfartens och örlogsflottans tjänst, som från byrån kan förväntas. Rent organisatoriskt sett kunna även vissa invändningar göras mot den av Kungl. Maj:t föreslagna anordningen.

Först vill jag vända mig emot att tvenne tjänstemän, en i första lönegraden och en i andra lönegraden, uppförts i och för det jordmagnetiska undersökningsarbetet samt att dessa befattningsinnehavare förlagts under kontroll- och undersökningsväsendet. Verkställandet och bearbetningen av magnetiska rekognoseringar utefter landets kuster har hittills utförts av en av assistenterna vid nautisk-meteorologiska byrån. Verksamheten har gått ut på bestämning av de magnetiska elementen, huvud-

sakligen deklinationen, samt med ledning härav uppgörande av isogonkartor. Härjämte har ett antal magnetiska störningsområden i svenska farvatten uppmätts och kartlagts. För sjöfartens och örlogsflottans del tarvas ingen forcering av nämnda arbeten. Huruvida rent vetenskapligt sett och av anledning, som omförmåles på sid. 105 i statsverkspropositionen rörande handelsärenden, en utsträckt magnetisk undersökningsverksamhet är önskvärd, kan jag ej yttra mig om. Det må emellertid anmärkas, att under antagande att så skulle befinnas vara fallet, man kommer in på ett område som har föga eller intet att skaffa med den nautiska instrumentkontrollen. Rörande förläggandet av den jordmagnetiska rekognoseringen under kontroll- och undersökningsväsendet, så må anmärkas, att ett av skälen för nautisk-meteorologiska byråns uppdelande och förläggandet av den magnetiska undersökningsverksamheten till sjökarteverket just var det nära sambandet mellan detta verk och nämnda undersökningsverksamhet. Jag åberopar härvid chefens för sjökarteverket yttrande den 24 februari och 22 maj 1919 (sid. 95 innevarande års statsverksproposition rörande handelsärenden). Ur detta yttrande må följande uttalande, syftande på erforderligt tillskott i arbetskraft, även anföras: »Med tillskott av den arbetskraft, som för närvarande handhade de magnetiska undersökningarna å nautisk-meteorologiska byrån, skulle sjökarteverket bliva ganska väl rustat att på ett rationellt sätt bedriva utforskandet av de jordmagnetiska krafterna utefter landets kuster.»

Med anledning av vad sålunda anförts om de magnetiska undersökningarna, finnes vägande skäl för en sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition, att dels i staten upptages endast en tjänsteman för det jordmagnetiska undersökningsarbetet, dels att denne tjänsteman, som lämpligen bör benämnas »assistent för jordmagnetiska undersökningsarbeten», uppföres bland de civila befattningshavarna under »sjömättningsväsendet».

Vad nu angår övriga befattningssinnehavare, vilka äro upptagna under kontroll- och undersökningsväsendet, torde det knappast kunna påvisas att det administrativa inom ifrågavarande verksamhetsområde har en sådan omfattning, att den främsta befattningssinnehavaren här bör benämnas byrådirektör. Sedan den meteorologiska, hydrografiska och jordmagnetiska delen av den nuvarande nautisk-meteorologiska byråns arbetsområde från-skiljes, återstår knappast något annat än instrumentkontrollen, därav främst tillsynen över kompassväsendet. Rörande sistnämnda göromål heter det i gällande instruktion för byrån följande:

»Särskilt tillkommer det byrån:

att, då sådant påfordras, biträda vid kompassväsendets ordnande på flottans fartyg, vid anskaffning och undersökning för flottans räkning av

kompasser och andra nautiska instrument och vid fartygs magnetiska undersökning;

att av sådana undersökningars resultat beräkna de magnetiska konstanterna för kompassernas uppställningsplatser på de särskilda fartygen och däröver föra anteckningar samt delgiva dem vederbörande myndigheter o. s. v.»

Då jag anser att en befattningsinnehavare bör benämnas efter sin verksamhet vill jag föreslå att i stället för »byrådirektör» användes benämningen »statskontrollant för kompassväsendet m. m.», varjämte jag anser att i lönehänseende befattningsinnehavaren bör jämnställas med andra gradens tjänsteman. Särskilt meriterad verksamhet, som, ifall sådan förekommer, får antagas ha skett på det tekniskt-vetenskapliga området, kan i lönehänseende tillgodoses genom personligt lönetillägg.

Vad angår förslaget att på fast stat upptaga en tjänsteman i första lönegraden, avsedd att förestå kontrollstationen i Stockholm, så bör denna befattning ses i samband med omfånget och beskaffenheten av det arbete, som denna kontrollstation har i förhållande till övriga kontrollstationer i riket, främst kontrollstationerna i Göteborg och Malmö. Rörande beskaffenheten av kontrollen vid de tre nämnda stationerna anser jag icke någon egentlig skillnad kan föreligga; kontrollen av kompasser och fartygslanterner sker överallt efter samma föreskrifter och instruktioner. Angående omfånget av verksamheten, så framgår detta av antalet fartygslanterner och kompasser, som å de olika stationerna blivit undersökta. Utan att ha några siffror till hands vågar jag dock uttala den uppfattningen, att, med avseende på arbetsproduktens storlek, Göteborg kommer före Stock samt att Malmö, i vad angår antalet undersökta fartygslanterner, väl tävlar med Stockholm. Statsverkets inkomster av kontrollen i jämförelse med utgifterna för kontrollstationerna, bör även ställa sig förmånligare för stationerna i Göteborg och Malmö än för kontrollstationen i Stockholm.

Vad särskilt berör Göteborg disponerar kontrollen därstädes synnerligen välbelägna och rymliga lokaler, vilka bekostats av staden. Undersökningsarbetet har under sista tiden tagit stort omfång, och för betjäna-
nande av kompass- och lanternefabrikanter samt sjöfarten och varvsrörelsen har föreståndaren för kontrollen full sysselsättning. De stora varvsanläggningarna i och i närheten av Malmö föranleda att även här kontrollen av kompasser och fartygslanterner fått och även i framtiden torde komma att få en ganska vidsträckt omfattning.

Under sådana förhållanden kan det icke vara lämpligt att kontrollstationsföreståndarne i Göteborg och Malmö betecknas som ombud, under det att motsvarande befattningsinnehavare vid kontrollstationen i Stockholm upptages som tjänsteman och sättes på fast stat. Det riktiga torde vara

att kontrollstationsföreståndarna i Stockholm och Göteborg i avlönings- och anställninghänseende jämställas samt att även föreståndaren för kontrollen i Malmö, som väl antagligen under närmaste tiden får avlösas med en yngre befattningshavare, får en förbättring i sina anställningsvillkor. Dock synes det icke vara erforderligt att nu upptaga någon av de tre nämnda befattningsinnehavarna på fast stat utan åtnöja sig med att avlöningen utgår i form av arvode. Men väl böra befattningsinnehavarna i Stockholm och Göteborg och måhända även i Malmö tillerkännas tillfällig löneförbättring. Sådan har under år 1920 och 1921 icke kommit kontrollstationsföreståndaren i Göteborg till del.

Rörande ombuden i Kalmar och Sundsvall anser jag att ingen ändring i avlöningsstaten tarvas.

Med anledning av vad sålunda blivit anfört får jag vördsamt anhålla, att det utskott, vilket kommer att behandla Kungl. Maj:ts proposition nr 111, i avlöningsstaten för här upptagna befattningshavare måtte föreslå följande ändringar:

1. Under titeln »sjömättningsväsendet»:

utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit upptages

1 assistent för jordmagnetiska undersökningsarbeten, vilken befattningsinnehavare i avlöningshänseende likställes med den i samma avlöningsstat upptagne förste aktuarien.

2. Under titeln »kontroll- och undersökningsväsendet»:

avlöningsstaten här föreslås att erhålla följande utseende:

1 statskontrollant för kompassväsendet m. m., vilken befattningsinnehavare i avlöningshänseende likställes med den här ovan omförmälde förste aktuarien,

1 föreståndare för kontrollstationen i Stockholm, arvode	3,600	kronor
1 do » » » Göteborg, »	3,600	»
1 do » » » Malmö »	2,400	»
1 ombud i Kalmar, arvode	500	»
1 do » Sundsvall, »	500	»
Till arvoden åt extra personal etc.	3,900	»

Stockholm den 14 mars 1921.

Alex. Thore.

